

แนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พ้นโทษเข้าทำงานในสังคมไทย

GUIDELINE TO REVOKE THE LAW IMPEDING THE EMPLOYMENT OF EX-CONVICTS TO WORK IN THAI SOCIETY

ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา¹ ณัฐพล สิทธิพรามณ² ทัตตนันท์ คงลำธาร³ นิช วงศ์สงัจจา⁴ และทศพล ชูโชติ⁵

Tanawat Pisitchinda¹ Natthaphon Sitthiphram² Tattanan Konglamtham³

Nich Wongsongja⁴ and Thodsapol Chuchoti⁵

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tanawat.pi@ssru.ac.th

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: natthaphon@vru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tattanan.kh@ssru.ac.th

⁴ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: nich.wo@ssru.ac.th

⁵ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: thodsapol.Chuchoti@ssru.ac.th

Received : March 10, 2023

Revised : September 15, 2023

Accepted : December 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อค้นหาแนวทางยกเลิกกฎหมายที่ห้ามผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วเข้าทำงาน และ 2) เพื่อลดอุปสรรคเกี่ยวกับการจ้างงานผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วในสังคมไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิจัยเอกสาร (Documentary research) และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนในรูปแบบพรรณนา วิเคราะห์และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายไทยกำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพหลายประเภทไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เช่น แพทย์แผนไทย ผู้ประกอบการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ สังคมไทยส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับเข้ามาทำงาน โดยให้เหตุผลว่ายังขาดความเชื่อถือทางด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิต ทรัพย์สิน และชื่อเสียงต่อผู้จ้างงาน

คำสำคัญ

กฎหมาย อุปสรรค สังคม

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to find ways to repeal laws that prohibit prisoners who have been released from prison from working, and 2) to reduce barriers to employment of prisoners who have been released from prison in Thai society by qualitative research methods (Documentary Research) and applying the results from data analysis to write in descriptive form, analyze and link them to comply with the objectives and enter the data analysis process respectively.

The research results found that Thai law requires many types of occupations have never been imprisoned, such as traditional Thai doctors and operators of health establishments, service providers in health establishments, etc. In addition, most Thai society does not give the chance for people who have been released from prison to return to work because of lack of trust in them regarding the safety of their lives, property, and reputation for their employers.

Keywords

Law; Obstacle; Society

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีผู้กระทำความผิดถูกขังไว้ในเรือนจำเป็นจำนวนมากอยู่อันดับ 10 ของโลก หากเปรียบเทียบในโซนเอเชียจะอยู่ในอันดับ 3 ของเอเชีย ตามรายงานสถิติผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์ในช่วงปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 294,078 คน ปีพ.ศ.2562 มีจำนวน 363,702 คน ปี พ.ศ. 2561 มีจำนวน 365,561 คน ปีพ.ศ.2560 มีจำนวน 314,265 คน ปีพ.ศ.2559 มีจำนวน 299,679 คน จากสถิติการรับตัวผู้ต้องขังรายใหม่และปล่อยตัวผู้ต้องขังรายปีย้อนหลังจะพบว่าในปีพ.ศ. 2563 มีการรับตัวจำนวน 208,575 คน ปล่อยตัวจำนวน 212,600 คน ปี พ.ศ. 2562 มีการรับตัวจำนวน 220,793 คน ปล่อยตัวจำนวน 221,878 คน ปี พ.ศ. 2561 มีการรับตัวจำนวน 227,025 คน ปล่อยตัวจำนวน 176,090 คน ปี พ.ศ. 2560 การรับตัวจำนวน 220,021 คน ปล่อยตัวจำนวน 206,083 คน ปีพ.ศ.2559 มีการรับตัวจำนวน 209,354 คน ปล่อยตัวจำนวน 220,381 คน ข้อมูลสถิติดังกล่าวทำให้ทราบว่ามีผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำและได้รับการปล่อยตัวไปจำนวนไม่น้อยกว่าสองแสนรายต่อปี ส่วนประเภทคดีพบว่าในปีพ.ศ. 2563 มีผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอันดับหนึ่ง คือ จำนวน 288,291 คดีประเภทนี้ จะมีระวางโทษจำคุกนานและโทษปรับอัตราสูง สำหรับผู้ต้องขังที่ภายหลังคดีถึงที่สุดมีฐานะเป็นนักโทษเด็ดขาด ผู้ต้องขังลักษณะดังกล่าวเข้าสู่การแบ่งชั้นนักโทษเด็ดขาด และเมื่อผู้ต้องขังดังกล่าวได้รับการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ การฝึกทักษะการทำงานจะนำไปสู่การมีคุณสมบัติให้ได้รับการพิจารณาเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดให้สูงขึ้นเพื่อรับสิทธิต่างๆ เช่น การลดวันต้องโทษจำคุก หรือการได้รับสิทธิลดโทษตามลำดับชั้นนักโทษเด็ดขาด

อย่างไรก็ดี แม้ผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดดังกล่าวจะได้รับการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา การฝึกวิชาชีพจากภายในเรือนจำจนเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ตัดเย็บเสื้อผ้า งานประกอบตัวถังรถบัส งานประกอบรถจักรยาน ล้างอัดฉีดรถยนต์ ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ แผ่นยางรมควัน นวดแผนไทย เกษตรอินทรีย์ปักหมัก ดอกไม้ประดิษฐ์ ถักแหอวน ผลิตภัณฑ์เส้น เป็นต้น ตามสถิติจัดหางานกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงานพบว่าผู้ลงทะเบียนสมัครงานจำแนกตามอาชีพและอายุทั่วราชอาณาจักร พบว่าในปีพ.ศ. 2562 เฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพด้านต่าง ๆ 5,233 คน ช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง 18,314 คน พนักงานบริการ พนักงานในร้านค้าและตลาด 28,321 คน ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ 5,327 คน อาชีพงานพื้นฐาน 41,067 คน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องการให้รัฐช่วยจัดหางานจำนวนมาก แต่สำหรับ

ผู้ต้องขังเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ เป็นผู้พ้นโทษแล้ว ปรากฏว่าไม่อาจนำความสามารถที่ตนได้รับการฝึกมาเข้าสู่กระบวนการสร้างรายได้และทำให้บ้านทอนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากกลุ่มผู้มีวิชาชีพ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากรือนจำไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการ หรือมีการกำหนดให้เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามขาดคุณสมบัติการเข้าเป็นสมาชิกในการประกอบวิชาชีพ เช่น การนวดไทย งานด้านความรักษาความปลอดภัย ผู้เคยได้รับโทษจำคุกมาขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยไม่ได้ เป็นต้น รวมถึงสังคมยังขาดความเชื่อมั่นต่อผู้พ้นโทษ แม้จะมีการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่คนในสังคมหรือผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยการปรับทัศนคติด้วยการให้คนในสังคมเข้ามาในเรือนจำ สร้างความสัมพันธ์ด้วยการจัดกิจกรรมร่วมกันกับผู้ต้องขังที่จะพ้นโทษออกจากเรือนจำ แต่ก็ยังไม่เป็นผลที่จะเปลี่ยนความคิดดังกล่าวได้ เมื่อพิจารณาถึงผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวแล้ว จะเห็นว่าการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของประชาชนที่เป็นผู้ต้องขังซึ่งพ้นโทษแล้วจำนวนมากจะมีความสิ้นเปลืองเปล่าประโยชน์ เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นแรงงานฝีมือ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพสังคมและความมั่นคงของประเทศไทย จึงมีปัญหาคำสำคัญอันนำมาสู่การวิจัยว่า 1.กฎหมายกำหนดการห้ามจ้างงานผู้พ้นโทษเป็นอย่างไร 2.กฎหมายที่มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้พ้นโทษเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อค้นหาแนวทางยกเลิกกฎหมายที่ห้ามผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วเข้าทำงาน
2. เพื่อลดอุปสรรคเกี่ยวกับการจ้างงานผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วในสังคมไทย

ความหมายของผู้พ้นโทษ

ตามกฎหมายผู้ต้องขัง แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วจะเรียกว่านักโทษเด็ดขาด บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขัง และบุคคลที่ถูกควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญาตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ต้องปฏิบัติตามระเบียบของเรือนจำ ซึ่งถือว่าเป็นวินัยของผู้ต้องขัง (Justice Innovation Development Division, 2017) สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาดเมื่อรับโทษครบถ้วนแล้วหรือมีการอภัยโทษทำให้มีการปล่อยตัวถือว่านักโทษเด็ดขาดดังกล่าวเป็นผู้พ้นโทษ (ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา และคณะ, 2563)

ลักษณะของรายได้และการก่อให้เกิดรายได้ในทางกฎหมาย

รายได้อาจมีลักษณะเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่คิดคำนวณได้เป็นเงิน ลักษณะของรายได้จึงเป็นสิ่งที่ได้มาก่อนหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนในทางภาษี ในทางกฎหมายภาษีอากร รายได้จึงตรงกับเป็นเงินได้พึงประเมินโดยมีความหมายดังนี้ เงินสด ทรัพย์สินที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงินได้เป็นเงิน เช่น แหวนเพชร นาฬิกา ที่ดิน ฯลฯ และประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับเป็นเงิน ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เช่น การได้รับสิทธิในการพักอาศัยโดยไม่ต้องเสียค่าเช่า การได้สิทธิรับประทานอาหารโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น (ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง, 2563) สำหรับการก่อให้เกิดรายได้ในทางกฎหมายจะอยู่ในรูปแบบของนิติกรรม เช่น สัญญาจ้างแรงงาน สัญญาจ้างทำของ สัญญาตัวแทน สัญญานายหน้า เป็นต้น สัญญาต่าง ๆ เหล่านี้เรียกรวมกันว่าเอกเทศสัญญาซึ่งมีผลก่อให้เกิดค่าตอบแทนแก่คู่สัญญาตามที่ได้มีการตกลงไว้ (นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, 2559)

หลักความเสมอภาค (Equality)

หลักความเสมอภาค เป็นหลักการที่วางหลักว่าคนทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกัน ซึ่งเป็นการเสมอภาคกันในทางกฎหมาย เช่น ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรองรับไว้ (มานิตย์ จุมปา, 2562) เช่น สิทธิในการประกอบอาชีพ (วิรัตน์ ทองลงยา, 2561) อย่างไรก็ตาม สิทธิของบุคคลนั้นก็อาจถูกจำกัดโดยกฎหมายได้ด้วย (บุญศรี มีวงศ์โฆษ, 2559)

หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights)

สิทธิ คือ อำนาจในการกระทำการใดได้อย่างอิสระ โดยผลของกฎหมายที่ให้การรับรอง ส่วนสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิของมนุษย์ที่จะกระทำการใดโดยอยู่ภายใต้การรับรองของกฎหมาย เช่น สิทธิในร่างกาย ใครจะกระทำต่อร่างกายผู้อื่นมิได้ หรือสิทธิในทรัพย์สิน เมื่อถูกลักทรัพย์ ผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินย่อมมีสิทธิในการติดตามเอาทรัพย์สินคืนได้หรือเสรีภาพที่จะกระทำการใดได้อย่างอิสระอันไม่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นและไม่ขัดต่อกฎหมาย (ทิพาพร นະมาตร์, 2551) ส่วนปฏิญญาสากลว่าด้วยมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) การไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ไม่เหยียดสีผิว เพศ วัฒนธรรม สติปัญญา รวมถึงความสามารถ มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพ เสมอภาค รวมถึงการดำรงชีพและการได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ทั้งด้านสังคมและรัฐ

แนวคิดการฝึกอาชีพผู้ต้องขังภายในเรือนจำ

เนื่องจากนโยบายกฎหมายอาญาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือควบคุมสังคมทำให้เกิดผู้กระทำความผิดอาญา (คนพล จันทน์หอม, 2558) ซึ่งเมื่อมีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแล้ว จึงเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขังนำมาใช้ เพื่อฝึกอบรมผู้กระทำความผิดอาญา แนวคิดนี้ เห็นว่าการทำงานถือเป็นการลงโทษที่ก่อให้เกิดผลผลิตแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของเรือนจำ สร้างนิสัยผู้ต้องขังให้มีวินัยและเสริมทักษะให้แก่ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ (นพดล พลกุล, 2558) ช่วยให้ผู้กลุ่มบุคคลผิดพลาดอันทำให้ตนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (มินินทร์ พงศาปาน, 2562) และกลุ่มบุคคลผู้ขาดโอกาสกลับมาดำรงชีวิตเป็นคนดีของสังคมได้อย่างปกติสุข และบรรเทาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ถูกห้ามกระทำโดยกฎหมาย (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2559)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายไทยมีการกำหนดเกี่ยวกับห้ามเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับเพศ อายุ เชื้อชาติ สีผิว แต่มีการให้เลือกปฏิบัติเพื่อคุ้มครองเฉพาะกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคนพิการ (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2560) ผู้ต้องขังก่อนเข้าสู่เรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีการประกอบอาชีพการงาน กิจกรรมที่เรือนจำรองรับผู้ต้องขังจะมีการเรียน การสอน การฝึกอาชีพ เช่น เสริมสวย ทำอาหาร นวด ฯลฯ (กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ, 2558) สภาพเศรษฐกิจทางครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเป็นเหตุให้ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ (วิระชัย เหล่าลงอินทร์และคณะ, 2552) ในต่างจังหวัดเมื่อมีการปล่อยตัวผู้ต้องขัง หน่วยงานของรัฐไม่มีการขอความร่วมมือจากชุมชนท้องถิ่นเพื่อติดต่อดูแลผู้ต้องขัง (พรประภา แก้วกล้าและคณะ 2558) ส่งผลให้ผู้พ้นโทษที่ออกจากเรือนจำพร้อมที่จะเริ่มต้นเป็นคนใหม่ในสังคมสร้างอนาคตใหม่ และประกอบอาชีพที่สุจริตนั้นมีอุปสรรค เนื่องจากเคยกระทำความผิดเมื่อพ้นโทษ จึงมีประวัติกระทำความผิดติดตัว ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตัวบุคคล และไม่มีหน่วยงานที่ติดตามผู้พ้นโทษในระหว่างดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพในการกลับสู่สังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร(Documentary research) ในการตอบวัตถุประสงค์ “เพื่อค้นหาแนวทางยกเลิกกฎหมายที่ห้ามผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วเข้าทำงาน” และ “เพื่อลดอุปสรรคเกี่ยวกับการจ้างงานผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วในสังคมไทย” โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ที่เป็นเอกสารด้วยตนเองโดยมีแหล่งจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และหอสมุดแห่งชาติ

แหล่งข้อมูลในรูปแบบเอกสารออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์คั่นหาราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นแหล่งเก็บเอกสารทางกฎหมายทุกประเภทของประเทศไทย เช่น ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.” ซึ่งเป็นแหล่งเก็บเอกสารทางการวิจัยกฎหมายทุกประเภทของประเทศไทย เช่น วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ หนังสือทั่วไป เว็บไซต์ห้องสมุดสถาบันศึกษาต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฐานข้อมูลออนไลน์ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยอ่านเอกสารและแบ่งประเภทเนื้อหาเอกสารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เอกสารที่เป็นบทบัญญัติกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ

กลุ่มที่ 2 เอกสารที่เป็นงานทางวิชาการมีการเรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการอธิบายบทบัญญัติกฎหมาย ได้แก่ ตำรา หนังสือ รวมถึงงานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นการอธิบายบทบัญญัติกฎหมาย โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลในการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ ได้แก่ บทความวิชาการ

กลุ่มที่ 3 เอกสารที่เป็นผลงานวิจัยที่เป็นงานศึกษาหรือค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่ รายงานการวิจัย บทความวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลดิบ (raw data) จากขั้นตอนการเก็บข้อมูลมาดำเนินการจัดระเบียบของข้อมูล (organizing data) ให้เป็นหมวดหมู่โดยผู้วิจัยทำการอ่านข้อมูล (reading through all data) เพื่อทำความเข้าใจและตรวจสอบข้อมูลที่ได้นำมาเพื่อให้รหัสข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยให้รหัสข้อมูล (coding the data) เพื่อลดทอนข้อมูลโดยเลือกหน่วยที่มีความหมายตรงกับประเด็นที่ต้องการมาวิเคราะห์มาให้ชื่อ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลเพื่อหาประเด็นหลัก (themes) ด้วยการจัดกลุ่มของรหัสข้อมูลที่มีลักษณะร่วมกันหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และบรรยายรายละเอียด (description) เกี่ยวกับเรื่องแนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พันโทเข้าทำงานในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาคุณลักษณะ (character) เกี่ยวกับเรื่องแนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พันโทเข้าทำงานในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาแนวคิด (concepts) จากกลุ่มคำที่สัมพันธ์กับกลุ่มความคิดเกี่ยวกับเรื่องแนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พันโทเข้าทำงานในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาความหมายทางภาษา (semantic) จากจำนวนคำ ชนิดของคำเกี่ยวกับเรื่องแนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พันโทเข้าทำงานในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 7 ผู้วิจัยอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากเอกสารที่รวบรวมไว้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องแนวทางในการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจ้างผู้พันโทเข้าทำงานในสังคมไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะของผู้ประกอบอาชีพซึ่งกำหนดให้ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ได้แก่ พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 มาตรา 12 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาการแพทย์แผนไทยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดที่คณะกรรมการเห็นว่าน่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ” พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 บัญญัติว่า “ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (3) เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี” มาตรา 21 บัญญัติว่า “ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ข. ลักษณะต้องห้าม (2) เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี” และมาตรา 23 บัญญัติว่า “ผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ข. ลักษณะต้องห้าม (2) เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันยื่นคำขอขึ้นทะเบียน” และพบว่าสังคมประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับเข้ามาทำงาน โดยมีสาเหตุจากความไม่เชื่อถือต่อบุคคลเหล่านี้เกี่ยวกับชีวิต ทรัพย์สิน และชื่อเสียง เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายกำหนดการห้ามจ้างงานผู้พ้นโทษ

ประเทศไทยเคยมีกฎหมายคุ้มครองผู้พ้นโทษ คือ พระราชบัญญัติสงเคราะห์บุคคลผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ ผู้พ้นโทษและเด็กผู้พ้นการฝึกอบรม พ.ศ.2497 แต่ก็ได้ถูกยกเลิกการบังคับใช้ ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่ผู้ต้องขังได้รับการให้ความรู้ฝึกวิชาชีพในขณะที่รับโทษและต่อมาพ้นโทษแล้วจะประกอบอาชีพได้จะอยู่ในรูปแบบสถานบริการทางการแพทย์แผนไทย ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ซึ่งมีการกำหนดลักษณะต้องห้ามของการเป็นสมาชิกไว้ด้วยในลักษณะที่ว่าไม่เคยต้องโทษจำคุก หรือเป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งหากผู้พ้นโทษไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกหรือได้รับการขึ้นทะเบียนได้ตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่อาจเข้าทำงานวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพของนายจ้างได้

ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้พ้นโทษ

เมื่อผู้พ้นโทษไม่อาจเป็นสมาชิกหรือได้รับการขึ้นทะเบียนได้ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 จะเห็นว่า ทางฝ่ายของนายจ้างก็ไม่สามารถจ้างผู้พ้นโทษเข้าทำงานได้ เช่น พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 มาตรา 28 บัญญัติว่า “ผู้รับอนุญาตมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (5) รับผู้ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการตามมาตรา 22 เท่านั้นเข้าทำงานในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ” ซึ่งมาตรา 22 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดประสงค์จะปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการต่อผู้อนุญาต” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง” หากผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม จะเห็นว่า ผู้รับอนุญาตอาจถูกพักใบอนุญาตโดยต้องหยุดประกอบกิจการตามที่มาตรา 30 บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้

บัญญัติไว้ในมาตรา 28 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) หรือ (8) กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้รับอนุญาตดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด” และวรรคสองบัญญัติว่า “หากผู้รับอนุญาตไม่ดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่อผู้อนุญาตเพื่อพิจารณา ในการนี้ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบกิจการสถานประกอบการเพื่อสุขภาพได้จนกว่าจะได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เมื่อผู้รับอนุญาตได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว ให้ผู้อนุญาตสั่งเพิกถอนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้น” และวรรคสามบัญญัติว่า “ผู้รับอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตต้องหยุดประกอบกิจการตามที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต” กฎหมายลักษณะนี้จึงมีลักษณะเป็นการสร้างอุปสรรคให้ทั้งฝ่ายผู้พันโทและนายจ้าง ต่อการจ้างงานผู้พันโทซึ่งมีความประสงค์จะใช้ความรู้และความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนมาในระหว่างรับโทชโดยเฉพาอย่างยิ่งทางด้านวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการทำงานในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ จึงเห็นได้ว่า ผู้ที่พันโทออกจากเรือนจำ แม้ได้รับการฝึกทักษะประกอบอาชีพจากในเรือนจำมาอย่างเรียบร้อยพร้อมที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ประกอบอาชีพสุจริต หรือดำรงชีวิตกับครอบครัวของตนในสังคม แต่กฎหมายยังมีส่วนที่ก่อให้เกิดอุปสรรคใดในการเปิดโอกาสรับผู้พันโทเข้าทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดนโยบายในปีที่มีผู้พันโทเกี่ยวกับจัดหางานให้ผู้ต้องขังล่วงหน้าและให้ฝึกงานกับผู้ประกอบการภาคเอกชนหรือให้ผู้ต้องขังเข้าสู่สังคมชั่วคราวในการหางานด้วยตัวเอง
2. กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดนโยบายทุก 5 ปี เกี่ยวกับการจัดหางบประมาณสำรองให้กับผู้พันโทเกี่ยวกับธุรกิจของผู้พันโท รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้พันโทโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงาน การรายงานตัวการติดตามตัว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการตรากฎหมายคุ้มครองสิทธิด้านแรงงานสำหรับผู้พันโทโดยเฉพาะ
3. ควรมีการกำหนดสิทธิประโยชน์ให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนเมื่อรับผู้พันโทเข้าทำงาน

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ. (2558). ผู้ต้องขังหญิง.สมาคมนักวิจัยประชากรและสังคม สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. <http://www.tcijthai.com/uploads/docs/Report-513.pdf>
- คนพล จันทน์หอม. (2558). รากฐานกฎหมายอาญา. วิญญูชน.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2560). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องกฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. <http://www.nhrc.or.th/getattachment/c42f360e-28b8-407a-8697-799269b84579/>
- ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง. (2563). ความรู้ทั่วไปกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายรัษฎากร พ.ศ. 2563. บริษัทกรู๊สมาย พับลิชชิง จำกัด.
- ทิพาพร นมะมาตร. (2551). สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว:ศึกษากรณีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ. [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา และคณะ. (2563). คู่มือการให้ความรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม. บริษัท ดับบลิว ลีกลีป คอนซัลแทนท์ จำกัด.

- นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์. (2559). *หลักกฎหมายเอกเทศสัญญา ลักษณะตัวแทน-นายหน้า*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพดล พลกุล. (2558). *ทฤษฎีวิทยา*. สำนักพิมพ์สัจธรรม.
- บุญศรี มีวงศ์โฆษ. (2559). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2559). *นิติปรัชญา*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรประภา แก้วกล้าและคณะ. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนาคุณภาพการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยระบบการดูแลต่อเนื่องและการส่งต่อข้อมูลจากสถานที่ควบคุมตัวสู่มาตรการคุมประพฤติและการส่งเคราะห์ภายหลังการปล่อย คุมประพฤติกระทรวงยุติธรรม. <http://probation.go.th/contentdl.php?id=272>
- มานิตย์ จุมปา. (2562). *คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ*. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- มุนินทร์ พงศาปาน. (2562). *ระบบกฎหมายซีวิลลอว์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ ทองลงยา. (2561). *สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมบทความทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- วีระชัย เหล่าลงอินทร์ และคณะ. (2552). การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(1). น. 29-38.